

אורי אבנרי מספר על

רהרר מס' 329 של מלון המלך דויד המפואר בירושלים ישב השבוע גבר מוצק, בעל עיניים כחולות ושערות אפורות, מסורקות לאחור... כך פתחתי לפני 29 שנים כתבה על פגישה עם הר"ר נחום גולדמן, יושב־ראש הנהלת הסוכנות היהודית. העלמתני אז את עיקר תוכן השיחה.

באתי אל גולדמן כדי לשטח לפניו רעיון מהפכני, ולשכנע אותו לקבלו. הרעיון היה להפיד את שילטונו של דויד בן־גוריון, והקים בארץ ממשלת־שלוש.

האסטרטגיה שהצעתי לו היתה כך: תחילה, עליו לאחד את מיפלגות הפרוגרסיבים והציונים־הכלליים, שתי המפלגות של הימין המתן, היוני (המושגים, יונים) ו"נצים" לא היו אז קיימים עדיין. הם נולדו בארצות־הברית כעבור כמה שנים. אחר־כך עליו

גולדמן

להתייצב לבחירות לכנסת השלישית בראש מיפלגה חזקה כזאת, כשבדין מצע ברור של עשיית שלום עם העולם הערבי. אחרי הבחירות עליו להקים קואליציה עם כל כוחות־השלום, ובראשם מפ"ם. שהיתה אז מיפלגה חזקה. השגת השלום היא משימה כה מכרעת, שומתר להתעלם למענה במשך זמן־מה מניגודים סוציאליים. אפשר להכריז על מעין מורא־טוריום לשנתיים־שלוש במאבק הפנימי בין ימין ושמאל.

השמעתי באוזניו של גולדמן את חששותי הכבדים ביותר לגורל המדינה. אמרתי לו בערך כך: "בשנים אלה נקבעים דמות המדינה וגורלה לדורות. בן־גוריון הופך אותה לחוד־החנית של העולם המערבי נגד התנועה הלאומית הערבית. הדבר יביא למילחמת־נצח. שתשנה בהכרח את דמותה של ישראל עד ללא־הכר. האירועים האחרונים — ובמיוחד חד הטבח שערך אריאל שרון כמה ימים לפני כן בכפר קיביא, שבו נרצחו שיבעים ילדים, נשים וגברים הפסימפשו — מצביעים על הכיוון.

"אתה האדם היחיד המסוגל לעמוד מול בן־גוריון, מבחינת שיעור־קומתך ועמדך הלאומי והבינלאומי. לאף אדם אחר במדינה אין סיכוי לזכות באמון הציבור הרחב במאבק נגד בן־גוריון. ההצלחה הזוהירה שלך בהשגת חוזה־השלום מעניקה לך יוקרה עצומה. רבים מאמינים כי אדם שהשיג הישג זה מסוגל גם להשיג את השלום עם העולם הערבי.

"קבלת המשימה הזאת על עצמך אינה כנגד זכות, אלא חובה. אתה הייב להתייצב בראש מחנה־השלום, כי גורל המדינה מונח על כר־המאזניים."

"אני אדם עשיר"

רודמן הקשיב לדברים בתשומת־לב. הוא הביט בי בעיניו הכחולות, ועל שפתי ריחף החיוך הספקני הניצחי שלו.

ואז השמיע באוזני דברים, שנחרתו בזיכרוני כמעט מילולית.

היה זה וידוי אישי די מדהים.

"ראהנא," אמר לי, "אתה אדם צעיר. (הוא היה אז בן 52, לדבריו, ולי מלאו זה עתה 30). אתה מוכן להילחם. אתה קמת נגד בן־גוריון, ומה קרה לה? משמיצים אותך. מכפירי שים אותך בכל יום, משליכים בך בוץ, שונאים אותך. אתה לוחם, ואני מעריך אותך על כך.

"אבל אני אדם מסוג אחר. אני אוהב להיות. אני אוהב בתי־מזון מפוארים, אוכל טוב, יין טוב. אני אוהב נשים. אני אוהב מסיקה טובה. אני אדם עשיר מאוד. אני יכול להרשות לעצמי להיות כדיוק כפי שאני רוצה.

"אילו קיבלתי את עצתך והייתי נכנס לפוליטיקה הישראלית, היה קורה לי בדיוק מה שקרה לך. היו משמיצים אותי, זורקים עלי בוץ. הייתי צריך להשיב מילחמה באותן השיטות. שאינן לרווחי.

"למה לי כל זה?"

התשובה היתה שלילית. גולדמן לא זו ממנה במשך כל 29 השנים שעברו מאז. עד לפטירתו לפני כמה ימים.

ולא פעם הירהרתי בשנים האחרונות: אילו נענה גולדמן או להפצרותי, האם לא היתה כל ההתפתחות בארץ שונה מאז? מנחם בגין לא היה משתלט על הימין הישראלי, הימין היה עולה על דרך יונית, תנועת־החרות היתה נשארת מיפלגה שולית. אילו גולדמן היה מוכן להילחם.

היהודי הנווד

ראותו וידוי אישי באו לידי ביטוי כל תכונות אופיו של האיש. מעלותיו ומיגרעותיו. מכיוון שהיה איש גדול, היו לו מעלות גדולות ומיגרעות גדולות.

הוא היה בעל כושר־ניתוח מבריק, אחד האנשים המעטים במדינה ובתנועה הציונית שהיו מסוגלים לחשוב במושגים היסטוריים. הוא היה מסוגל לראות את שני הצדדים של המטבע, ולגבש מחשבה צלולה, המבוססת על ראיית התמונה בשלמותה. הוא שמר על מרחק־מה מן הדברים, וכך היה מסוגל לראותם בבחירות, בלא ערפל רגשני ומסך של מישאלות־לב אידיאולוגיים.

אבל הוא לא היה לוחם. הוא לא היה מסוגל להשמיץ אוהרה חמודה ביותר, הנוגעת לעצם קיומם של העם והמדינה, ולהסתפק בכך. לא ענה על דעתו שזה מחייב אותו אישית לעשות משהו. לא ענה על דעתו, למשה, שעליו להשתקע כרצינות בארץ.

אמרו עליו שהוא "אחרון היהודים". הבריות מוכנות יותר מדי להדביק תואר זה לאישים יהודיים, בייחוד למחרת מותם. אך לגבי גולדמן, היתה הרבה מן האמת בתואר זה. הוא היה היהודי הנווד, הציוני של בתי־המלון. היו לו הרבה בתים, אך לא היה לו בית. לא היו לו שורשים בשום מקום. הוא היה, איכשהו, צועני דה־לוקס.

הוא בן מעומק לב לישראלי החדש, הגס והפרימיטיבי. אך הוא גם העריך אותו בכתר ליבו והתבטל לפניו. כמו היהודי לפני הפריץ הגוי, היתה בו הערצה כמוסה לאיש הכוח. לאיש האלימות, אף שבז לכוח ולאלימות, וידע כי בהיסטוריה הם מעלים אך חרס. הוא התבטל לפני בן־גוריון, שהשתקע בארץ בנעוריו ונצמד אליה. הוא התבטל לפני גולדה מאיר, שלא הגיעה לקרסוליו. הוא התבטל אף לפני משה דיין, שהשכיל להתחנף אליו. (כאשר שכב גולדמן בבית־חולים בארץ, ואיש מאנשי הצמרת לא בא לבקר אותו, הופתעו הכל לשמוע כי שר־הביטחון דיין הופיע במקום ושוחח ארוכות ובידידות עם המנב היג המנוחה).

הוא היה מרצה כובש־לב, מעורר תמיד למחשבה, מצפצף תמיד על קבילות דבריו על־ידי ההמונים. דבריו היו מתובלים בזיכרונות אישיים על פגישותיו עם פלוני ואלמוני, גדולי העולם. ולעת זיקנה הפריו במיקצת באיזכור שמות של ילדיו, המיזמי של המאה ה־20. אך הזיכרונות היו אמיתיים, הוא באמת הכיר את כולם. כהשוואה לננסים המאיישים עכשיו את כל המוסדות היהודיים והציוניים בעולם, מדחכיה־פינכה העלובים שני מנחם בגין או שימיעון פרס; ואף כהשוואה לשניים אלה עצמם — מנחם גולדמן היה ענק רזהני.

מול עסקנים ממדרגה שלישית; ופוליטיקאים ממדרגה שניה, הוא היה מדינאי ממדרגה ראשונה.

האופציה הרביעית

כאשר קמה המדינה, עמדו לפניה — לפחות בתיאוריה — ארבע אופציות היסטוריות חילופיות.

האופציה הראשונה היתה של דויד בן־גוריון, והיא זו שהתקבלה. כמובן, בן־גוריון צעד בעיקבות בנימין זאב הרצל, שקבע בספרו כי מדינת־היהודים תהווה בפלשתינה "חלק מחומת־הביצורים של המערב נגד הברבארות האסיאתית." קרי: הערבית. כמו הרצל, נרדאו, וייצמן וז'בוטינסקי האמין בן־גוריון שאין אפשרות ואין צורך למדינה היהודית להסתדר עם העולם הערבי, אלא שעליה להדוף את העולם הערבי בכוח. בעזרת מעצמה מערבית גדולה אחת: גרמניה, בריטניה, צרפת, ולבסוף ארצות־הברית. האופציה השנייה היתה זו של מפ"ם (דאו) והקומוניסטים. היא לא היתה שונה

גולדמן במזון, "המלך דויד", 1969, בשיחה עם אבנרי.

"אני אוהב אוכל טוב, יין טוב, נשים יפות ומוסיקה טובה..."